

de Brüch, i silenciar la de grans i seriosos lingüistes com Schuchardt i Horning, era per justificar que també ells, inspirant-se en aquella, postulïn un derivat paral·lel en -JA?

3) Admès que ò francic hagués de dar fr. *ou* (< *o* tancada), però ¿i la *o* majoritària? tot el cat.-oc. i gran part del domini d'oil! Temo que, precisament per això, Wartburg «dictamina» que el cat. *llossa* és un manlleu del francès, cosa insostenible puix que la nostra documentació medieval és tan abundant com la francesa i tant o més antiga; i la nostra presenta el consonantisme primitiu -*ca* i no pas l'alterat -*che*.

4) La base fonètica -*cJA* (etim. de Schuchardt-Horning) era perfecta, i resultat sord; però -*TJA*?, *TJ* intervocàlic, dóna -*is*- en francès; -*z*- o zero en cat. i oc., evolució sonora. Direm, doncs, que no hi ha hagut sonorització perquè un mot francic és un mot d'entrada tardana. No m'hi oposo, però anem cabdellant.

5) Una base amb -*cJ*- és perfecta per explicar la -*ch*- normando-picarda. ¿És tan bo per a això un ètímon amb -*TJ*- (fins consentint a equiparar-la a -*TTJ*)? Comparant el vast domini que presenta la -*ch*- normandopicarda en els articles dedicats a *louche* i al fr. *maçon* (ΜΑΚΙΟ FEW XVI, 507ss.), amb els articles ΠΕΤΤΙΑ (VIII, 332ss.) o MATTEA (VI, 507ss.) o TERTIUS etc., m'impressiona l'escassetat de -*ch*- en aquests; en Wace, p. ex., hi ha *pece* ΠΕΤΤΙΑ, però *machon*; no nego que en els exemples de -*TTJ* també hi ha algun cas de -*ch*- (*pieche* Adam de la Halle o alguna forma moderna de Mons etc.), però sembla que en el cas -*TJ*- la *ch* és pròpia del való, i precisament el való té *losse* en el mot que ens interessa.

En suma. Si per la banda de (c)LOCIA topeu amb un obstacle ferm, encara que sigui únic, per la de l'ètímon francic trobem cinc ensopegalls: els uns de força discutible, d'altres em sembla prou clar —jo ho diria així— que no tenen rèplica. Per això he començat reconeixent que no veiem etimologia que convenci. ¿Provarem el que sovint es fa en semblants casos: sumar les dues teories, suposant que el mot germànic vagi influir en el llatí? Admetent que *CLOCEA hagués arribat a un estadi *LOCCIA, amb una c- sonoritzada i debilitada, en estat més o menys làbil per la dissimilació, el veïnatge d'un LOTA francic (encara que fos en -A o -I, no pas -JA) designant no pas una llossa, però sí alguna mena de cassó d'ús no gaire diferent, l'hagués dut a LOCCIA: una mica com ALTUS esdevingué *haut* a causa de HAUH, VADUM > *guad* a causa del verb WATAN. Així explicariem millor que, havent-se conservat la *o* oberta de COCHLEA en el Migjorn, a l'extrem Nord la contaminació frànica no sols hauria ajudat a la pèrdua de la c- sinó que, essent allà més forta la influència germànica, hauria adulterat també el timbre romànic de la vocal tònica.

Una combinació ben buscada. Ben trobada? Cal creure que deixarà a tothom més o menys escèptic o en roda. ¿Potser una etimologia pre-romana, doncs? Jo diria que un origen germànic per a un atuell d'ús pagesívol o domèstic és menys adequat que un de ro-

mànic o fins pre-romà. Però m'afanyo a reconèixer que per aquest costat no veig res prometedor. I acabo rebutjant algunes semblances poc o molt especioses, que podrien donar esperances vanes.⁶

DERIV.: *Llossada*: 'una llossa plena de ~': «un ranxo a la catalana --- amb una *llossada* n'hi havia poc, i els més farts hi tornaven, i més que tots, el boig, que n'empaitava dugues caçolades», Coromines (*Presons Im.*, 24). *Llossar* 'remenar llet'. *Llossejar*. *Llosser* [1674]. *Llossi*.

CET.: *Llossaculler* [1410].

¹ Ho confirmaria una variant *andótha* que Alf. Schmitt (*Terminol. Past. Pyr. Centr.*, 126) va anotar a Bielsa, i que correspondria a la variant *ancolla*, que té tanta extensió dialectal en lloc de ALCOLLA.

² Quedi ben clar que ni l'un ni l'altre nom han tingut mai -s- sonora (encara que alguns els hagin escrit malament), i que per tant està descartat que continguin LLOSA. El nom del poble ripollès apareix antigament amb -ç- i grafies equivalents.

³ *losse* a Nantes, Mée, Ancenis, Aunis, Saintonge, Pléchéat, Rennes, Bain; *losse* «louche», i, amb el significat secundari de 'barrina o tribanell', Moselle, Troyes, Morvan; *loce*, i documentat a l'Anjou en el S. xv. FEW, 483b27, 34, 37, 39, 57; 483a31, 39-43.

⁴ Goffart cita *youce* en tres glossaris, fabliaux o sotties dels Ss. xiv-xv, *Rev. de Champagne et de Brie*, 1897, 728.

⁵ Dades aplegades per Wartburg, FEW xiv, 483b5, 9, 11, 16, 19, a60.

⁶ a) El basc *lusuil* «cántaro» (Azkue, només gipuscoà) no hi tindrà res a veure, car és *lur* 'terra, terrissa' + *suil* 'galleda (aquest guip., lab. i bnav., qui sap si provinent de SUTULUS); b) *Zalu* (també *zali*) avui és «cuchar» i abans només «cucharón» (Azkue I, p. xix); potser res a veure; potser un **luzea* metatitzat en *zalu* «la llossa»: ja és molt suposar, però de tota manera això conduiria més aviat a una explicació etimològica del mot basc com a manlleu antic del romànic, que no a la inversa.

c) És vana l'esperança que un pot concebre en veure un prussià antic *lauctis*, entre els estris de cuina, en el glossari d'Elbing, n.º 360, darrere els mots teutònics *leffel* 'cullera' i *kelle* 'cassó' i abans de *vuerschene* (= al. *feuerschiene*); però va traduït al teutònic amb un mot dialectal *creugel* que malament ens recorda l'al. *krug* 'gerro', car deu ser més aviat parent del neerlandès *krauwel*, a-al. mj. *Kröuwel*, o sigui 'força': *creugel* = *lauctis* deu significar doncs 'forquilla'.

d) A penes cal dir que el cast. *loza* 'pisa' no tindrà res a veure amb el nostre *llossa*, i que el seu ètim. LAUTIA 'objectes de luxe' encara ens en aparta més.

e) Fonèticament és ben difícil que hi hagi relació amb l'ètímon de SASSOLA (altre problema obscur). f) Més esperances d'una pista sorotàptica sembla donar el rus i ucraïnès *ložka* puix que significa 'cullera' i hi ha parentela en les altres llengües eslaves (rus ant. *ložika* o *lūžitsa*, paleoslau *lūžitsa*, i formes semblants en txec etc.), però res d'això en bàltic ni etimologia indoeuropea: en tot cas la *ž* eslava sembla provinent de G o G^h, i per tant ens duu cap a horitzons ben